

Het Vergeten Leger

Nederlandsch Indië 1945-1950

In mei 1943 had de Nederlandse regering dus besloten een Mariniersbrigade op te richten voor de strijd tegen Japan. De opleiding van de Brigade zou plaats vinden in de Verenigde Staten en wel in *Camp Lejeune*, een trainingskamp van de US marines in North Carolina (vernoemd naar de commandant van de 2de Divisie tijdens WO I, generaal-majoor John A. Lejeune). De gehele uitrusting en bewapening zou dezelfde zijn als van het Amerikaanse korps. In het najaar van 1943 werden ruim 200 Nederlandse mariniers naar de VS gezonden om uiteindelijk, na hun eigen opleiding, de later overkomende mariniers zouden gaan opleiden en trainen. **Helaas moest in februari 1944 de helft van deze kerngroep weer terug naar Engeland om de Irene Brigade te versterken. Deze mannen moesten dus, veelal tot hun grote teleurstelling, weer terug naar de Britse battle dress maar ontvingen wel voor het eerst de blauwe baret met het Nederlandse gekroonde anker**

Mariniers van de Irene Brigade v.v. de nieuwe blauwe baret met anker (nog zonder de rode achtergrond). 1944

De in de VS achtergebleven mariniers vervolgden hun opleiding, geleidelijk versterkt met 'verse' manschappen. In totaal zou de Nederlandse Brigade in Amerikaanse stijl een sterkte bereiken van zo'n 4000 man. In inzet tegen Japan zou uiteindelijk niet volgen, inzet in de Oost daarentegen wel.

De Nederlandse mariniers in de VS waren voorzien van vier verschillende Amerikaanse tenues: winter-, zomer (khaki), werk- en veldtenue. Het Amerikaanse veldtenue bestond uit een groene katoenen jas en broek (uitgevoerd in het zgn. HBT i.e. *herringbone twill*, ofwel visgraat stof). De korte jas had een platte openliggende kraag en was v.v. een borstzak (in sommige gevallen nog met het US Marine Corps embleem) en twee grotere lage zakken. Om de enkels droeg men canvas beenkappen en de schoenen waren van ruw leer. Als hoofddeksel droeg men een schuifpet of de M1 helm. De helm werd in het veld vaak v.v. een netje t.b.v. camouflage materiaal of een stoffen camo overtrek

GESCHIEDENIS MARINIERS BRIGADE NA DE OORLOG 1945

Op 13 September 1945 werd in Camp Lejeune, het grote opleidingscentrum van het Korps Mariniers in de staat North Carolina, de Nederlandse Mariniersbrigade opgericht. Enige weken later scheepte deze brigade zich in, met bestemming Indonesië. Om verschillende redenen zal de Mariniersbrigade nu op 7 Juni (1949) a.s. worden opgeheven. De mariniers blijven echter. Het amphibisch bataljon zet de Korpstaak voort. Een overzicht van wat de mannen van de Mariniersbrigade in deze gewesten hebben gepresteerd, volgt hieronder:

Duizenden oorlogsvrijwilligers en een handjevol beroepsmariniers werden in het begin van 1945 naar Amerika gebracht, om daar een eerste

opleiding op allerlei militair gebied te ontvangen van hun geallieerde collega's, het United States Marine Corps. Zij waren bestemd om eens een brigade te vormen met Amerikaanse bewapening, uitrusting en organisatie en dan wellicht nog tijdig te worden ingezet tegen de Japanse overweldiger, om zo een aandeeltje te hebben in de bevrijding van een groot gedeelte van het Koninkrijk. Dit mocht niet meer zo zijn.

In Mei (1945) reeds capituleerde Duitsland, in Augustus Japan. Reeds zeer spoedig schreef Washington voor, dat de Nederlanders Amerika dienden te verlaten.

Alle lopende opleidingen werden beëindigd en op de beruchte „Dolle Vrijdag”, 14

September 1945, stroomden te Camp Davis geheel of gedeeltelijk geoefende infanteristen, mortieristen, mitrailleuristen, ziekenverplegers, monteurs, tankbemanningen en wat al niet meer samen. Uit een goede 5.000 man werd de Mariniersbrigade geformeerd, welke oorspronkelijk bestond uit 3 infanteriebataljons (het 3e slechts op halve sterkte), een motortransportbataljon, een medische compagnie, een constructiecompagnie, een tankcompagnie, een zwarewapens-compagnie, een verkenningsafdeling, een verplegings- en bewapeningscompagnie; een amphibie-tractor compagnie en een brigadestaf-compagnie, sommige van deze eenheden in de aanvang nog verre van compleet.

De eerste brigadecommandant werd de toenmalige kolonel der mariniers, M. R. de Bruyne.

Met spoed werd de laatste hand aan de opleidingen gelegd, bij dag en nacht werden de eenheden in verband en de individuele man geoefend; het grootste deel van het materiaal zou rechtstreeks aan boord van de schepen worden afgeleverd, want het werd steeds duidelijker, dat deze brigade bestemd was om naar Java te gaan, met voorlopig nog verzegelde orders.

Het wachten was nog slechts op de transportschepen.

De brigade zou ten slotte in twee echelons, ieder op een troepentransportschip, benevens 5 vrachtschepen voor al het materieel, worden overgebracht.

En zo vertrokken dan de mariniers uit het gastvrije Amerika; de „Noordam” met het 1e echelon op 17 November 1945, de „Bloemfontein” met het 2e op 11 December 1945, uit Norfolk.

Maar de weg van de brigade, daar aangevangen, zou een lange en moeilijke worden, al kon destijds niemand nog voorzien hoe lang, hoe moeilijk, maar ook hoe eervol en succesvol deze zou zijn.

Het Engelse opperbevel in Z.O.-Azië (SEAC) nam de leiding van de brigade over, zodra deze de

keerkringen passeerde. De „Noordam" werd na oponthoud op verschillende redenen, naar Batavia gedirigeerd, maar slechts een gedeelte werd daar ontscheept en wel op oudejaars-avond 1945, namelijk het 1e infanteriebataljon. De rest werd op hoog bevel teruggezonden naar Singapore, daar aan wal gezet en in afwachting van nadere bestemming naar het binnenland van Malakka gestuurd, naar de grote rubberonderneming „Ladang Geddes". Op 11 Januari 1946 kwamen de eerste mariniers daaraan, op de voet gevolgd door het transport van de „Bloemfontein".

Hoewel ieder verontwaardigd was, dat hij niet onmiddellijk in Indonesië aan de slag kon gaan, liet men de tijd hier niet ongebruikt voorbijgaan. Achteraf bleek, dat deze weken op Malakka van buitengewoon groot nut waren zowel voor acclimatisering van de troepen als voor de geoefendheid, welke daar in tropisch terrein en omstandigheden met kracht werd voortgezet.

De Malakka-periode zou van niet al te lange duur zijn, want reeds op 25 Februari werden de troepen in gedeelten teruggebracht naar Singapore en geleidelijk aan ingescheept. Op 1 Maart was alles aan boord van de „Nieuw Amsterdam", die na nog een laatste oponthoud eindelijk vertrok en op 10 Maart 1946 voor het Westervaarwater bij Soerabaja aankwam.

Die Zondagmiddag kwamen de mariniers terug in de oude marinebasis; in de komende jaren zouden ze van daaruit over geheel Oost-Java uitzwermen, van Bajoewangi tot Madioen. Maar dit liet zich toen nog geenszins zo aanzien. Soerabaja was een vrijwel volslagen verlaten, gedeeltelijk verwoeste en verwaarloosde stad, waar men langs de veelal door granaattrekkers e.d. vernielde wegen slechts sporadisch een patrouille Ghurka's tegenkwam. De stad was in Engelse handen, maar ook niet veel meer dan dat, de 9th Ind. Inf. Brigade bezette met vrij grote moeite slechts een strook van een goede 20-25 km er omheen, in een linie, die liep over Gedangan (op de weg naar Sidoardjo), Sepandjang, langs de toen zo bekende Menganti-weg Zuid van Tjermee tot Zuid van Grissee.

Een binnenste linie, bezet door de 123th Ind. Inf. brigade, vormde de directe beveiliging van Wonokromo-Goenoeng Sari-Kembang Koenig -Sawahana, in de soldatenmond de „Westwal" genoemd. Reeds enkele dagen na de 10e Maart voegde het 1e int. bataljon zich weer bij de brigade; het had sinds 31 December bewakings en patrouillediensten gedaan te Batavia.

Onmiddellijk moest het beginnen met het overnemen van de stellingen van de Engelsen, die van plan waren hun troepen zo snel mogelijk uit Oost-Java terug te trekken. Reeds op 16 Maart ving de overname aan en respectievelijk werden het 2e, het 1e en daarna ook het nog steeds incomplete 3e inf. bataljon ingezet.

Op 25 April was de overname geheel voltooid en werd reeds sinds weken door de mariniers een zeer intensieve en actieve patrouillegang gelopen, welke echter steeds terugkeerde op de ingenomen posten, omdat elke uitbreiding van de pacificatie in het toenmalige politieke beleid verboden was.

Inmiddels kwam de Brigade tot zijn grootste ontplooiing. Door aanvoer van nieuwe vrijwilligers uit Nederland met wat kader konden onvoldoende gebleken middelen worden georganiseerd.

Na completering van het 3e inf. bataljon werd gelijktijdig het artilleriebataljon opgericht, uitgerust met van de Engelsen overgenomen geschut en werd de constructie-compagnie uitgebreid tot een geniebataljon, dat voor alle werkzaamheden op geniegebied geschikt was. Zelfs kon met hun hulp en met die van enkele basisonderdelen een krachtig begin met de restauratie van Soerabaja worden gemaakt, waar al spoedig de civiele bedrijven, zij het nog in bescheiden mate, konden worden in dienst gesteld.

Rondom de stad bevonden zich naar schatting 10.000 man TRI. De mariniersbrigade kon al spoedig zijn bewakingstaken in de stad zelf gaan overdragen aan de aankomende OVW-eenheden van de K.L., welke later zouden worden samengevoegd tot de Y-brigade en kwam zodoende geheel voor operationele opdrachten vrij. De postenlinie bleek een tactisch wel zeer ongewenste lijn en geleidelijk aan werd toestemming verkregen tot het uitbreiden tot een goed houdbare linie. Daarmede ving de periode aan, waarin de Brigade het ene gebied na het andere zou bevrijden van onderdrukking en terreur en daadwerkelijk zou gaan bijdragen aan de wederopbouw van ten slotte geheel Oost-Java. Na een krachtige zuivering in Mei van de omgeving van het Mengetan Kanaal werden in Juni Driaredja en Tenaroe bezet, in Juli Balekembang, Kedamean, Trosobo en Ploemboengan. Meer troepen kwamen aan, er werd overgegaan tot het vormen van de A-Divisie in Oost-Java, waartoe de mariniers hun brigadecommandant moesten afstaan als divisie-commandant, zodat het commando van de tot generaal-majoor bevorderde kolonel De Bruyne tijdelijk overging op de chef van de staf, de tijdelijk kolonel P. J. van Gijn.

In Januari 1947 begon, gelijktijdig met de aankomst van een nieuwe brigade-commandant uit Nederland, de kolonel W. A. J. Roelofsen, het operatief optreden grotere afmetingen aan te nemen.

Wij noemen slechts de bezetting van Krian, Legoendi, de suikerfabrieken Watoetoelis en Boedoeran, Sidoardjo en Popoh terwijl eind januari door het bezetten van Porong, Gempol en Kremboeng de hele Sidoardjo-delta werd beveiligd.

In Maart volgde de actie „Ijmuiden", de bezetting van Modjokerto met het veiligstellen van de Mliripluizen. En dan - immer crescendo - leverde de mariniersbrigade haar aandeel in de 1ste politieke actie, de actie "PRODUCT"

21 Juli - landingen te Pasir Poetih en Banjoewangi, in zeer korte tijd stroomden de mariniers Java's Oosthoek binnen. De namen Sitoebondo, Bondowoso, Djember, Probolinggo en Loemadjang zijn in die dagen onverbrekkelijk verbonden met de mariniers.

Gelijktijdig ging het 3e inf. bataljon voorwaarts uit Porong over Pandakan en Poerwosari en vond aansluiting bij het 1e te Pasoeroean en leverde daarna nog zijn aandeel in het bezetten van Lawang, Malang en Batoe, welk feit op 4 Augustus werd gevolgd door landing van een gedeelte op Madoera. Dit was wel het hoogtepunt van deze brigade, welke alleen al door het veiligstellen en de opleving van deze zo zeer belangrijke economische gebieden tienvoudige vruchten afwierp.

Nog enkele kleinere zuiveringsacties volgden in het Asembagoese op 5 September en te Kesilir in Java 's

ZuidOosthoek in November.

Het jaar 1947 werd afgesloten met de bezetting van geheel Madoera, in samenwerking met de 4e inf. brigade van de K.L.

Bijna 2 jaar lang hadden de oorlogsvrijwilligers zonder rust, zonder aflossing, in patrouilles en acties de naam van de Mariniers-brigade gevestigd en hooggehouden; zij zouden thans geleidelijkaan worden vervangen door dienstplichtigen en naar het vaderland terugkeren, opdat de aan hen gedane toezeggingen bij hun aanmelding zouden worden ingelost.

Maar daarmee zou de brigade een belangrijke inkrimping moeten ondergaan want tal van specialisten op allerlei gebied, welke de oudere OV W'ers konden opbrengen uit hun midden, waren niet meer te vinden bij 18-19- jarige dienstplichtigen. Het hoogtepunt dat bereikt was, kon niet gehandhaafd worden, nu zou het dus met minder moeten.

Het jaar 1948 werd ingezet met een algehele reorganisatie. waartoe de Brigade voor het grootste gedeelte uit Java's Oosthoek moest worden teruggetrokken.

Er zouden nog 2 van de 3 inf. bataljons overblijven, het nieuw te vormen 4e en 5e.

Ingekrompen en gereorganiseerd werden het motortransportbataljon en het artilleriebataljon; van het geniebataljon bleef een gedeelte voortbestaan in de amphibischtechnische eenheid (later amphib.-techn. dienst Oosten), van de zware-wapenscompagnie bleef bij elk bataljon nog een peloton ingedeeld, evenals van de medische compagnie. Geheel verdwenen de tanks- en de verkenningsafdeling; het bestaande depot werd kleiner. De operationele mogelijkheden werden geringer, de geest in de Brigade bleef echter dezelfde. Met minder middelen zette een verkleinde Brigade van dienstplichtigen met een kleine kern van beroeps- en vrijwillig langer blijvende mariniers onder een nieuwe brigadecommandant, de kolonel J. A. J. de Bruyn, de taak en de traditie van de oude voort.

Het 4e en 5e bataljon wisselden elkaar af bij de bezetting van het westvak van de Oosthoek, de eenheden waren weer nieuw gevormd, werden opnieuw geoefend in amphibische operaties en maakten zich gereed om paraat te zijn, als zij weer nodig waren. Dat was voor de tweede politieële actie.

Nog eenmaal zou de Brigade worden gebruikt voor een grote landingsoperatie.

Te Glondong werd geland, achtereenvolgens werden Tjepoe en Babat bereikt, over Ngawi naar Madioen werd opgerukt, in samenwerking met de B-Divisie uit Midden-Java. Ploso, Kertosono, Djombang en Ngandjoek en ten slotte Bodjonegoro werden bezet.

Na een hergroepering werd ter verdere vestiging van een nieuwe periode van rust, orde en rechtszekerheid het Noorden van Oost-Java aan de Mariniersbrigade toegewezen, terwijl een compagnie mariniers onder het operatief bevel van de Koninklijke Marine nog een aandeel had in de operaties op Sumatra, Bawean en Patjitan; ook zij waren voortgekomen uit de Brigade.

Als overal elders in de achter ons liggende 3 jaren werden in de bevrijde streken wegen, bruggen en daarmee het verkeer hersteld, de bevolking kon er weer aan de arbeid zonder vrees voor brandstichting en beroving, het bestuur ging er weer aan het werk, bedrijven werden er opgebouwd en in bedrijf gesteld. Het klinkt zo eenvoudig, maar hoeveel rusteloze patrouillegangen, bij dag en bij nacht, zonder aflossing, zonder

verpozing op Zon- en feestdagen, was hiervoor nodig.

En thans moeten op hun beurt reeds weer de eerste dienstplichtigen gaan demobiliseren.

Het materiaal begint na 3-jarig gebruik te velde te slijten, het kader gaat weg. Wederom moet reorganisatie plaats vinden, maar nu zal er nog slechts een amphibisch bataljon met hulpwapens overblijven, om de traditie van de Mariniersbrigade voort te zetten.

Op 7 Juni (1949) wordt de Brigade als zodanig opgeheven. Op de erevelden en kerkhoven op Java liggen 239 mariniers begraven. Bij de eerbiedige herdenking van hun allergrootste offer, sluiten wij de velen in, die voor hun leven lang door oorlogsverwondingen invalide zullen blijven.

De Mariniersbrigade verdwijnt - de mariniers echter blijven. Het amphibisch bataljon zet de korpstaak voort. Voorlopig nog steeds in Oost-Java, waarmede het Korps Mariniers zo nauw verbonden was en is, doch wanneer het vaderland roept, ook elders, getrouw aan zijn devies: "QUA PATET ORBIS", zo wijd de wereld strekt. ..

De Mariniersbrigade in Nederlands-Indië

Mariniersbrigade

(1943-1949) werd tijdens de Tweede Wereldoorlog besloten door de Nederlandse regering in ballingschap. De nieuw te vormen eenheid zou een bijdrage moeten leveren aan de geallieerde oorlogsinspanning tegen Japan en meer in het bijzonder aan de bevrijding van Nederlands-Indië. Drijvende kracht achter dit initiatief was de kolonel der mariniers M. R. de Bruyne. De Mariniersbrigade werd een zelfstandig opererende eenheid ter sterkte van circa 5000 man. Ze was in staat tot het uitvoeren van amfibische landingen, had drie infanteriebataljons als kern en was verder uitgerust met de nodige landingsvaartuigen, artillerie en tanks.

In opleiding

In 1943 werd een zogenaamde 'kernkadergroep' gevormd, die bestond uit 175 militairen van het Korps Mariniers hoofdzakelijk afkomstig uit Curaçao, en andere beroepsmilitairen die uit handen van de vijand waren gebleven. Ruim honderd leden van de kernkadergroep deden oorlogservaring op tijdens een detachering bij de Prinses Irene Brigade, die na de invasie in Normandië werd ingezet op het vasteland van Europa, waaronder het Zuiden van Nederland. De Mariniersbrigade werd later op sterkte gebracht met oorlogsvrijwilligers uit bevrijd Nederland. Organisatie en bewapening waren op Amerikaanse leest geschoeid. De meeste mariniers kregen hun opleiding in de Verenigde Staten, met name in Camp Lejeune, het grote opleidingscentrum van het United States Marine Corps (USMC) in Noord-Carolina. Van daaruit werden veel mariniers doorgezonden naar Camp Davis, nabij Wilmington in dezelfde staat, om opgeleid te worden voor diverse specialismen binnen de brigade. In dat kamp werden de mariniers ook bij hun uiteindelijke bataljon en compagnie ingedeeld.

Aan de ruimhartige Amerikaanse steun bij de totstandkoming van de Nederlandse mariniersbrigade is een aardige anekdote verbonden. De commandant van het USMC, generaal Thomas Holcomb, was enthousiast voor het plan om een Nederlandse mariniersbrigade van de grond te krijgen en heeft daarvoor met succes gelobbyd bij de militaire top van de Verenigde Staten. Een belangrijk motief hierbij vormden ervaringen die hij had opgedaan toen hij als jong officier dienstdeed bij de Amerikaanse legatiewacht in Peking. Tijdens knokpartijen in het uitgaansleven aldaar waren de Amerikaanse mariniers in de minderheid tegenover de landmachtmilitairen van de andere buitenlandse mogendheden. Zij waren dan ook blij toen ze tussen 1913 en 1923 versterking kregen van collega-mariniers uit Nederland die Hr. Ms. gezantschap in Peking gingen bewaken. Dat schiep een band die twintig jaar later deuren zou openen die anders gesloten zouden zijn gebleven.

Naar Indië

Toen in augustus 1945 Japan was verslagen en Soekarno en Hatta de Republiek Indonesië hadden uitgeroepen, ontstond een nieuwe situatie. Het werd al spoedig duidelijk dat de brigade, in plaats van tegen Japan te vechten, zou worden ingezet voor het herstel en de handhaving van het Nederlandse gezag in Indië. Een confrontatie met de strijdkrachten van de Indonesische nationalisten zou dan onvermijdelijk zijn. De Amerikanen, die van herstel van de oude koloniale verhoudingen niets moesten hebben, trokken alle faciliteiten voor de Nederlandse mariniers in. Wegens gebrek aan scheepsruimte – Nederland had zijn

koopvaardijvloot uitgeleend aan de geallieerden – zou het nog enige maanden duren voordat de circa 4.000 mariniers in de Verenigde Staten sloop konden gaan naar Nederlands-Indië.

MARBRIG. Het Geniebatallion van de mariniersbrigade in Oost-Indië rijdend met International M5 met aanhanger tijdens de parade t.g.v. Koninginnedag, 31 augustus 1946

Eind 1945 arriveerde het troepenschip Noordam met 2.000 mariniers aan boord in de Indonesische wateren. De Britten, die het militaire gezag over Indonesië uitoefenden, weigerden echter Nederlandse troepen toe te laten. Desondanks lukte het één bataljon om nabij Batavia te ontschepen. De overige mariniers werden in Malakka aan land gebracht. Daar voegde zich later het tweede echelon bij ter sterkte van ruim 2.000 man, dat was aangevoerd met het troepenschip Bloemfontein. In maart 1946 werden de Nederlandse troepen uiteindelijk in Indonesië

toegelaten. Een maand later arriveerde uit Nederland het koopvaardijship Boissevain met nog eens 800 mariniers aan boord. De mariniers werden gelegerd in de marinehaven Soerabaja in Oost-Java, het toekomstige operatiegebied van de brigade. Tezamen met eenheden van de landmacht vormden zij de zogenaamde 'A-divisie'.

Veiligheidsdienst

De VDMB, de veiligheidsdienst van de Mariniersbrigade, viel rechtstreeks onder de commandant Marbrig via de S2 (hoofd sectie inlichtingen), een der stafofficieren op het hoofdkwartier van de Marbrig on Soerabaja. Te velde ressorteerde de VDMB onder de BN2 (hoofd sectie inlichtingen) van het betreffende inbat. De dienst bestond uit Indische Nederlanders, die, omdat ze de taal van het land spraken, contacten onderhielden met de inlandse hoofden. Zij werden geplaatst op een buitenpost, waar zij gegevens probeerden te verzamelen, wat een zeer gevaarlijke taak was. 's Nachts gingen de leden van de WDMB mee op patrouille; dat was omdat zij zo direct krijgsgevangenen konden verhoren. Daarnaast was het een taak om het vertrouwen van de bewoners van de dessa's te winnen.

Een van de bekendste figuren van de VDMB was de geboren Soerabajees G.N. Hakkenberg. Een VDMB-detachement bestond meestal uit drie of vier mariniers OVW of dienstplichtigen, onder leiding van een korporaal, die tijdelijk benoemd was tot sergeant. Een dergelijk detachement werd aangevuld met een aantal burgers, de employée's speciale diensten, die meestal als verhoorder optraden. Tegenstanders van de VDMB te velde waren zogenaamde rampokkers, plundersaars, die zeer gevaarlijk waren, of fanatieke religieuze sekten, politieke agitators, die opriepen tot moord en doodslag en soldaten van het geregelde Indonesische leger.

In actie

De bezetting van Soerabaja door de Britten, in het najaar van 1945, was gepaard gegaan met hevig verzet van de Indonesische nationalistes. Aan weerszijden waren daarbij veel slachtoffers gevallen. Toen de Nederlandse troepen de posities van de Britten overnamen kregen zij direct te maken met de dreiging van een Indonesische aanval op de stad. De mariniers reageerden hierop met zuiveringsacties in de omgeving. Geleidelijk aan werd de enclave Soerabaja uitgebreid, maar schermutselingen tussen beide partijen bleven aan de orde van de dag.

Een bergingstank van de Mariniersbrigade in Prambon in Nederlands-Indië, 1947

Medio 1947 begon de Eerste politionele actie. De troepen in Soerabaja kregen opdracht de nationalistische strijdkrachten (TNI en daaraan gerelateerde strijdgroepen) uit het grootste deel van Oost-Java te verdrijven en dit gebied te bezetten. De aanval werd op verschillende plaatsen ingezet. De mariniers voerden op twee plaatsen een amfibische landing uit op de Javaanse oostkust. Tegelijkertijd doorbraken eenheden van mariniers en landmacht de omsingeling van de enclave Soerabaja. Na zware gevechten werden de gestelde doelen bereikt. Op het eind van de actie werd ook het eiland Madoera bezet, waar volgens de berichten een ontstellende hongersnood zou heersen, wat inderdaad bleek te kloppen.

Na de politionele actie werd tussen de strijdende partijen een troepenscheidingsovereenkomst gesloten. De Indonesische strijdkrachten trokken weg uit het bezette gebied. Maar na verloop van tijd keerden zij in het geheim weer terug en dat leidde tot toenemende guerrilla-activiteit. De sterkte van de Nederlandse troepen bleek onvoldoende om het veroverde gebied onder controle te houden.

Een Sherman tank van de Mariniersbrigade

Ondertussen was de personele samenstelling van de Mariniersbrigade ingrijpend gewijzigd. In de loop van 1948 werden de meeste oorlogsvrijwilligers gedemobiliseerd en gedeeltelijk vervangen door onervaren dienstplichtige mariniers uit Nederland. De sterkte van de Mariniersbrigade liep toen terug tot ruim 4.000 man.

De verslechterende militaire situatie deed de Nederlandse autoriteiten eind 1948 besluiten tot de Tweede politionele actie, die tot doel had om door een aanval op Midden-Java – het bolwerk van de nationalist - en andere Republikeinse gebieden, de Republiek definitief van de kaart te vegen. De mariniers leverden hun bijdrage aan de verovering van Midden-Java door een actie die wederom werd ingeleid door een amfibische landing in Republikeins gebied. De Tweede politionele actie was militair een gedeeltelijk succes. Heel Java werd bezet en op Sumatra werd terreinwinst geboekt. Maar de Nederlandse troepen slaagden er niet in om de strijdkrachten van de Republiek een beslissende nederlaag toe te brengen. Nu een nog groter gebied gecontroleerd moest worden, namen de problemen met de guerrilla-activiteit van de nationalist in omvang toe. Bovendien had de actie tot gevolg dat de buitenlandse druk op Nederland om in te binden alleen maar sterker werd.

Medio 1949 kwam het tot een ommekeer in het Nederlandse beleid; er werden onderhandelingen geopend die zouden leiden tot de soevereiniteitsoverdracht later dat jaar. Op 7 juni 1949 werd de Mariniersbrigade, na drie en een half jaar in de Indische gewesten haar taak te hebben vervuld, als zodanig opgeheven en gereorganiseerd. Deze reorganisatie was het noodzakelijke gevolg van de inkringing van het personeel. Viceadmiraal Pinke schreef: Het korte bestaan van de Mariniersbrigade zal in de geschiedenis van het Korps mariniers en in de geschiedenis van Indonesië met gulden letters worden geschreven. Wij zullen het Ereveld in ere houden als een monument voor uw opofferingen.

Amfibische tractoren (Amtracs) tijdens een amfibische operatie in de Oost

Carrier met kanon van de Nederlandse Mariniersbrigade

Wat ik altijd al wilde vertellen....

door C.Hartsuiker

26 februari 1949 ...

Plaats, kampong Banjoe-Oerip. De kampong ligt in de omgeving van de plaats Padangan op Oost-java. In de kampong waren destijds een aantal huizen gebouwd voor het personeel van de B PM (Bataafsche Petroleum Maatschappij). Tijdens de Japanse bezetting zijn deze huizen verwoest. De omgeving was een oliewingebied van de B PM. Dit gebied moest weer in bedrijf worden gesteld en kort na de 2e politionele actie ging een peloton mariniers het oliewingebied veilig stellen. Zonder problemen arriveerden de mariniers in het gebied.

Er werd een post gevestigd om het gebied te beschermen waardoor een aantal employé's van de B PM er weer aan het werk konden gaan. Deze moesten de olieleidingen controleren. Veel was er vernield en moest worden hersteld.

Elke dag ging er een mariniers-patrouille op uit om het gebied te controleren of er geen vijandelijke eenheden aanwezig waren. De patrouille reed in een truck, een GMC, de afstand was ongeveer 20 km heen en terug. Het was zwaar geaccidenteerd gebied en het was zwaar bebost met djatibomen. Er was al jaren niet meer gekapt waardoor er veel bomen stonden.

Als de patrouille was teruggekeerd op de post dan gingen de employé's van de B PM aan het werk.

Op bovengenoemde datum kreeg ik de opdracht om een patrouille te rijden. Mijn pelotonscommandant zei tegen mij: "Sergeant, ga jij de patrouille rijden. Neem een paar mensen mee die op de post aanwezig zijn. Ik neem jou gewoergroep mee naar Padangan."

De luitenant ging met mijn mensen op de truck (GMC) op weg naar Padangan. Ik liep de post door op zoek naar een paar mensen die mee moesten. In ieder geval moesten er twee stoot-specialisten mee. Dat zijn mannen die een opleiding hebben gehad om bommen, granaten of iets dergelijks onschadelijk te maken. Verder gingen er vier andere mariniers mee.

Er was een 2e truck, ook een GMC, waarmee ik de patrouille zou rijden. Even later vertrokken wij. Uiteraard de chauffeur achter zijn stuur in de cabine. Ikzelf zat naast hem. Op de truck de zes mariniers. De twee stoot-specialisten stonden achter tegen de cabine aan. Zij moesten goed zicht hebben op de weg. Zij moesten de weg in de gaten houden om te zien of er iets in de grond was gegraven. De andere mariniers zaten op de truck en dienden als beveiliging van het geheel. Voor allemaal was het een routine-klus.

Meerdere malen was deze patrouille gereden. Het was heel warm en vochtig. Het was in de regentijd en er viel veel water.

Tijdens deze patrouille was het droog. Wij reden naar ons einddoel. Dat was een kapotte brug. Verder was ook niet nodig omdat na de kapotte brug ook het oliewingebied ophield. Bij de brug stopten wij en klommen van de truck om een strootje te roken.

Een kwartier later gingen we op de terugweg. Weer reden wij langzaam over dezelfde weg omdat er geen andere was.

Toen wij ongeveer drie kilometer hadden gereden ontploften er drie granaten of bommen onder de truck. Onmiddellijk daarna werden wij onder vuur genomen. De vijand zat schuin boven ons op nog geen vier meter afstand. De plaats waar wij reden ging door een uitgegraven deel van het bos. Daardoor waren er wallen ontstaan waarop de vijand goed overzicht had op de weg. Zij hadden ons goed zien komen aanrijden.

Zij wisten dat er maar één weg was en dat wij over dezelfde weg moesten terugkeren.

In de tussentijd hadden zij granaten of bommen in de zijkant van de weg tussen kreupelhout ingegraven. Dit was niet zichtbaar geweest voor de twee mensen die daar op moesten letten.

Het was een oorverdovend lawaai zoveel als er door de vijand op ons werd geschoten.

Het was voor de vijand een schiettent. Direct tijdens de aanvang van het schieten viel de chauffeur dodelijk getroffen uit zijn cabine. Twee andere mariniers sprongen direct van de truck en werden eveneens dodelijk getroffen.

Op de truck schreeuwde een marinier: "Sergeant, ik ben getroffen, ik kan me niet bewegen".

Ik schreeuwde terug dat hij zijn mond moest houden en net te doen of hij dood was.

Ikzelf bleek getroffen te zijn aan mijn linkerhand waar de pink was afgeschoten en ik had een drietal grote scherven in mijn bovenbeen. (Dat bleek later in het hospitaal)

Twee mariniers lagen onder de truck, waarvan er een soort shock had. Hij reageerde nergens op. Rechts achter de truck lag een marinier. Ikzelf met een marinier zaten bij het rechtervoorwiel.

Het schieten bleef aanhouden en wij konden niet terugschieten. Alle wapens lagen op een plaats waar je niet meer kon komen. Mijn eigen karabijn was kapot geschoten. Alleen de marinier die naast mij zat had zijn wapen nog. Een zgn. Tommygun.

Even later roept de marinier achter de truck: "Sergeant, ik ben geraakt". Ik schoof op mijn buik naar hem toe om hem te helpen. Maar de marinier wist dat hij ging sterven en zei: "Ik ga dood, sergeant." Op hetzelfde moment stierf deze marinier in mijn armen.

Het schieten ging door, uren lang. Het is ongelooflijk zoveel als er werd geschoten. De marinier onder de truck stierf met een vreselijk gegil. Hij werd door meerdere kogels getroffen.

De andere marinier onder de truck, er waren toen al een paar uur verstreken, begon zich te bewegen en keek om zich heen. Onmiddellijk daarna sprong hij onder de truck vandaan en zette het op een lopen. Hij werd achtervolgd door de vijand. Maar hij kwam wel levend aan de post.

Wat moest ik nu met deze man. Was hij gevlucht en ons in de steek gelaten? De marinier die naast me zat, vloekte hem na.

We waren nog met twee man over en wachten afwat er zou gaan gebeuren. In mijn beetje maleis schold ik naar de vijand, waarna er dan weer een extra salvo op ons werd afgevuurd. Maar ik bleef schelden. Ik dacht hiermee de vijand bij ons weg te houden. Als ze naar beneden waren gekomen dan hadden ze ons afgeslacht.

Bij het proberen een wapen te bemachtigen kreeg ik een schot in mijn voet en was ik bijna helemaal uitgeschakeld.

Na bijna zes uur werden wij ontzet. De gevluchte marinier had alarm geslagen. Er waren vier mariniers gesneuveld. De andere min of meer ernstig gewond. Nadat wij ontzet waren werden we naar de post gereden en verzorgd. Kort daarna gingen wij naar Padangan. Er waren twee ambulances aangekomen. In één gingen de gesneuvelde mariniers en in de ander ging de marinier die op de truck had gelegen en er levend vanaf was gekomen, en ikzelf. De gevluchte marinier heb ik niet meer gezien en de andere marinier met zijn Tommygun hoefde niet naar het hospitaal.

In Padangan werden wij door de gehele bemanning van de commandopost opgewacht. De eerste officier stond te wachten met een fles jenever in zijn hand. Het was een hele constellatie. Kort daarna verschijnt de postcommandant, hij loopt naar de rand van zijn terras. Ik zie hem nog staan. In bloot bovenlijf. Zijn voeten in slippers en hij droeg een dungaree-broek. Met zijn handen op zijn rug keek hij naar de geopende achterkant van de ambulance. De kapitein der mariniers, postcommandant, riep vanaf een meter of vier: "Sergeant, heb je je wapens meegebracht."

Ik ontplofte bijna en het huilen stond mij nader dan het lachen. Deze kapitein der mariniers had geen enkele interesse voor zijn gesneuvelde mariniers en voor de twee gewonde mariniers had hij evenmin een opbeurend woord.

Ik zal niet schrijven wat men deze man heeft gewenst. Veel goeds was het niet.

Na zes weken hospitaal moest ik mij terugmelden bij mijn compagniecommandant. Direct viel hij over mijn slippers die ik aan mijn voeten droeg omdat ik nog geen schoen kon dragen. "Als je bij je commandant komt, dan draag je schoenen, sergeant." Mijn antwoord dat dat niet kon ging hem niet aan. Hij weigerde mij ziekenverlof te geven. Het was een gewoonte dat mensen die gewond waren geraakt met ziekenverlof gingen.

In het hospitaal heeft mijn commandant me niet bezocht. Wel kwam de bataljonscommandant op bezoek. Hij zei mij: "Sergeant, ik zal je voordragen voor een dapperheidsonderscheiding. Ik ben wezen kijken op de plaats waar het is gebeurd. Het is een wonder dat je er nog levend vandaan gekomen bent. Door jou moed is er niets gebeurd met de gesneuvelde mariniers en zijn er geen wapens verloren gegaan."

De onderscheiding heb ik nooit gekregen, waarom niet? Daar zijn veel geruchten over. Dezelfde compagniescommandant was na Indië stafofficier personeelszaken op het Hoofd kwartier van het korps mariniers te Rotterdam.

Over de onderscheiding kan ik nog veel meer schrijven maar laten we dat maar laten zitten.

C.Hartsuiker

Erevelid Kembang Kuning is een erebegraafplaats in Indonesië.

Op het ereveld in Soerabaja zijn zowel burgerslachtoffers als militairen van het voormalige Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger en van de Mariniersbrigade in Nederlands-Indië^[1] begraven. Er liggen op het ereveld meer dan 5000 slachtoffers begraven.^[2] Midden op het ereveld staat het Karel Doorman-monument. Dit monument herinnert aan de slag in de Javazee op 27 februari 1942, waarbij 915 marinemannen de dood vonden. Hun namen staan op vijftien bronzen platen op de achterzijde van het monument.

